

על טעם ועל טעם

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמור, זאת חוקת התורה" - אנחנו לא מדברים על חוקת התורה אלא על חוקת הפרה.
זו רק אחת מתרי"ג מצוות, לא נאמר עליה שהיא שקולה כנגד כל המצוות. מילא אם היו אומרים כך על שבת או על ישוב ארץ ישראל, אבל כאן מה זה שייך?
העיקרון שאנחנו לומדים מפרה אדומה, התורה רוצה לומר שצריך ליישם בכל חוקי התורה, שזה תקף בכל שאר חוקי התורה.
רש"י מסביר שהטעם שנכתב "זאת חוקת התורה" היא שכמו המצווה הזאת, את כל המצוות צריך לעשות על פי ציווי ה' בלי לשאול שאלות.

אבל מה מיוחד בפרה על פני שאר המצוות השמיעיות?
(שמעיות - מצוות שאינן על פי שכל ישר, שכליות - מצוות שניתן להגיע אליהן בשכל ישר - כיבוד הורים וכו').
למה אומות העולם מונין את ישראל דוקא על פרה אדומה? ישנן עוד הרבה דוגמאות!

שלמה המלך אומר על המצווה הזאת "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" - למה דוקא על המצווה הזאת?

אסור ללמוד טעמי מצוות? בטח שמותר. הרמב"ם מביא, ספר החינוך מביא, רש"י ורמב"ן והגמרא!
רש"י אומר "אין לך רשות להרהר אחריה" על המצווה הזאת.
אבל בסוף פרשת פרה אדומה, הוא מתחיל לפרש את כל הפרשה מחדש על פי פירושו של רבי משה הדרשן!

ואז הוא מתחיל להסביר, למרות שאמר "גזירה היא", למה כל פרט!
הרבה אנשים שואלים למה דוקא פרה, למה דוקא אדומה.
רש"י עונה על זה! הוא אומר שפרה כתיקון לחטא העגל, אדום כי זה צבע של חטא.
עשוי הוא אדמוני, רש"י מסביר על "דם ענבים סותו" שכשאשה רוצה לפתות אדם היא לובשת אדום.
רש"י מסביר כל פרט! למה עץ אזוב, שני תולעת וכו'.
למה רש"י סותר את עצמו? האם באמת אסור ללמוד את טעמי המצוות?

נסביר קודם מה מיוחד במצוות פרה אדומה.
פרה אדומה מיוחדת מעבר לשעטנז, חזיר וכו' שהן לא שכליות. אבל פרה אדומה נוגדת את השכל!
היא מטרת את הטמאים, אז לכאורה קו וחומר שלא תטמא את הטהור. אבל בפועל זה לא כך!
זו לא מצווה שאין בה טעם, זו מצווה שיש בה סתירה פנימית!
בתפילין אין היגיון מבחינתנו, אנחנו לא יודעים למה עושים את זה.
היה ילד אחר ברוסיה שהיה בקהילה מבודדת, נודע לו מאביו שהוא יהודי.
הוא השיג תנ"ך והתחיל ללמוד תנ"ך.
אחרי כמה חודשים הוא נפגש עם רב, והרב רואה אותו עם תחבושת על כף היד.
הרב שואל אותו למה הוא שם תחבושת והוא אומר לו שהוא כתב "לאות על ידך"...
אבל בפרה אדומה אין היגיון כלל.

חזרה לרש"י. רש"י מביא טעמים למצוות, בגמרא מובאים טעמים למצוות.
בגמרא ישנה סוגיה שלמה אם לומדים טעמי דקרא.
לגבי האיסור "לא תחבול בגד אלמנה" שואלת הגמרא אם דורשים טעמי דקרא ולכן מותר לחבול בגד אלמנה עשירה, כי האיסור הוא מצד כך שבדרך כלל אלמנות הן עניות, או שלא דורשים ולכן לא משנה כמה עשירה תהיה אסור לחבול בגדה.
לא גזירה היא מלפני! רש"י בעצמו דורש את הטעם! ישנם רק שני ראשונים שאומרים שאסור לדרוש טעמי דקרא. כל השאר דורשים! בין אם על הפשט על הדרש או על הסוד.

בעברית ישנן מילים רבי משמעיות.

לדוגמה, למילה הודאה ישנם שני פירושים.
ברכתו של יהודה היא "יהודה אתה יודוך אחיך" - הודאה מלשון וידוי, admitting.
לעומת זאת, כשנולד יהודה אמו אומרת "הפעם אודה את השם" - הודאה מלשון תודה, thanking.
כשהושע אומר לעבן "תן תודה", הוא לא מבקש שיודה, אלא שיתודה.
יש מצוות וידוי ביכורים, וידוי מעשרות. למה צריך להתוודות? איזה חטא אדם עשה?
יש שמפרשים בפשטות שהכוונה היא להגיד תודה!

גם המילה טעם היא בעלת שני משמעויות.
האחד הוא טעם כמו באוכל (taste), ויש טעם במצווה (reason).
לכאורה שני דברים שונים. טעם במצווה זה דבר שכלי, לא חושני.
אם בעברית יש לשתי המילים אכסניא אחת, צריך למצוא את הקשר בין שניהם.
יש סיבה שהעברית יצרה שם אחד לשתי ההגדרות.

למה אנחנו אוכלי? כי האוכל טעים?
אנחנו אוכלים כי אחרת נמות. אדם שלא רוצה לאכול, מוכרחים להאכיל אותו בכפייה, אחרת הוא ימות.
אדם צריך לאזן את האכילה שתהיה בריאה.
אז מה מוסיף הטעם?
אנחנו אוכלים הרבה יותר ממה שאנחנו צריכים. רוב התפריטים שלנו הם לא בשביל לשרוד, אנחנו אוכלים
יותר מדי אוכל לא בריא שלא נועד לשמש כדי לשרוד.
אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, הוא מיעוט תענוג.
תנסו פעם לשאול את עצמכם אם אתם חייבים לאכול עוד פרוסת עוגה או לא.
אנחנו אוכלים הרבה יותר ממה שאנחנו צריכים, אבל אם האוכל יהיה לא טעים אני אוכל פחות.
יותר מזה, אם האוכל טעים אני שמח לאכול אותו, אחרת הייתי אוכל פעם ביומיים.
אם האוכל טעים הכמות, התדירות והשמחה גוברים.
אבל נקודה נוספת היא שאם האוכל מאוד טעים, אדם גם מצפה לו.
בישיבה התיכונית שלמדנו, אהבנו את יום רביעי, כי הוא היה היום היחיד שבו היה אוכל טעים. אני זוכר את
זה עד היום.
לא בדרגת "באהבתו ישגה תמיד", אבל חיכינו ליום רביעי.

כשיש לאדם תענוג גדול, הוא מחכה לזה.
בתור ילד קטן כשהבטיחו לי שיקחו אותנו עוד שבוע ללונה פארק, זה העסיק אותי.
חוויות ראשוניות שמרגשות את האדם, האדם חושב עליהן ומתכנן איך להתנהל בהן.
גם אוכל מאוד טעים גורם לאדם לחכות ולצפות לו.
האכילה היא כי אנחנו חייבים לאכול, אבל הטעם גורם לנו לאכול יותר ויותר תדיר, ואם האוכל מאוד טעים
אנחנו מצפים לו.

אנחנו מקיימים מצוות, כי הן חיינו ואורך ימינו, ואם לא נקיים אותן נמות!
מי זה "אני"?
אדם ממוצע אומר שלוש פעמים ביום אני, וכשהוא אומר אני, גם החילונים והגויים, הם מתכוונים לנשמה
שלהם!
כשהוא אומר "אני שמח", מי שמח? הנשמה שלו שמחה.
אדם הוא יותר נשמה מגוף, וכשהוא אומר אני הוא מתייחס לנשמה. "אני מבין", "אני דואג".
מעט מאוד דברים קשורים רק לגוף. קשה לנו להבדיל כי הנשמה היא בתוך הגוף.
כשאדם אומר "אני בא" הוא לא מתייחס רק לבטן ולידיים שלו, הוא מתייחס לזכרונות, לכשרונות שלו וכו'.
חז"ל אומרים שרשעים בחייהם קרויים מתים. הפעולות שהם עושים: אכילה, שינה וכו' גם חיות עושות!
כשאומרים על מישהו שהוא לא בן אדם, מתכוונים שהוא לא מתנהג כבן אדם, שהבפנוכו מת. גם כלב יכול
לאכול ולעשות צרכים.
אבל צדיקים במותם קרויים חיים.
אפשר לומר שרש"י מת?

ממש לא! בכל בית מדרש, בכל בית יהודי, כל ילד קטן קורא אותו.
הגוף שלו מת, אבל רש"י חי! כל פעם שלומדים אותו.

טעם עושה שלושה דברים לאוכל, וגם למצוות.
ברמה הראשונית אדם מקיים את המצווה כי אחרת הוא ימות.
אם יש לה טעם, אדם יעשה אותה יותר, הוא יעשה אותה בשמחה והתלהבות.
אם היא ממש "טעימה", אדם מצפה למצווה!
קרה לכם פעם שקמתם בשלוש בלילה, ולא יכולתם להירדם מרוב שהתרגשתם שתניחו מחר תפילין?
למה זה לא קורה לנו ברוחניות?
כי אין לנו מספיק טעם.
על רבי יצחק מברדיטשב מספרים שכבר בארבע בבוקר היה קם כדי ליטול ארבעה מינים. היה לו טעם במצווה!

זה בעצם התירוץ על רש"י.
כשאנחנו עושים את המצווה, אנחנו עושים אותה כי ה' ציווה אותנו, ובלי לקיים אותה אנחנו לא חיים!
יש סוגים שונים של מצוות, מין "דיאטה" שכזאת.
העשייה של המצווה היא בגלל שכך ציווה ה'.
לכן אומרים בעלי המוסר שיותר חשוב שאדם ידע טעמי המצוות, ובכל זאת יעשה בגלל שה' ציווה.
חשוב לדעת את טעמי המצוות, כדי שנוכל להתלהב ולעשות את המצוות באהבה.
אבל צריך לדעת שאנחנו עושים את המצווה לא בגלל הטעם. אדם שמקיים רק מצוות שהוא מבין, הוא לא עבד של ה'. הוא עובד את עצמו.
"אשר קדשנו במצוותיו וציוונו!"

במשנה במסכת שבת כתוב "לא יקרא לאור הנר". למה? שמא יטה?
המשנה לא רושמת טעם!
הגמרא מביאה ברייתא, שאומרת "לא יקרא שמא יטה".
הגמרא מביאה סיפור שרבי ישמעאל אמר שהוא יקרא ולא יטה.
מה קרה? הוא קרא והטה / רצה להטות, ואז אמר "כמה גדולים דברי חכמים וכו'".
איך מבינים את דבריו? שהוא שיבח את הפסיכולוגיה של חז"ל...
פעם לקרוא במגילה זה לא היה דבר קל, אז הוא קרא והטה.
אומר הגר"א, 'לא דובים ולא יער'.
במשנה כתוב שלא יקרא לאור הנר וזהו.
בברייתא כתוב טעם. שמואל אמר: אם זה הטעם, אז אני אקרא ולא אטה.
לאחר שקרא והטה, אמר "כמה גדולים דברי חכמים" שכתבו במשנה שלא יטה וזהו! בלי טעם.
למה לא קוראים לאור הנר? ככה!
כשמביאים למצווה טעם, זה עלול להיות פתח לעבור על המצווה. חשוב להבין שאנחנו מקיימים את המצווה כי ה' ציווה וזהו!

בקטורת לא מערבים דבש, למה?
כי התורה אמרה. ככה.
הברייתא אמרה שאין אדם יכול לעמוד מפני ריחה אם יערבו בה דבש. אבל הטעם שלא מערבים דבש הוא כי כך ציוותה תורה!
"למה - יאמרו בגויים", "אשרי העם שככה לו!"
(זבחים מה. "למה גוי לא מביא נסכים? ת"ל ככה"...)

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.